
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 331.5

О. О. Зеленська, к. е. н, доцент,
Ю. В. Краснянська, студент**ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ РИНКІВ
ОСВІТНІХ ПОСЛУГ І ПРАЦІ В УКРАЇНІ**

Анотація. Невідповідність параметрів розвитку ринку освітніх послуг потребам та запитам ринку праці створює низку проблем для всіх суб'єктів взаємодії: для працівника – неможливість влаштуватися на бажану роботу, для роботодавця – знайти працівника потрібної освіти та кваліфікації, для вищого навчального закладу – здійснити набір студентів, для держави – зберегти або покращити свої позиції в рейтингу конкурентоздатності.

На думку авторів, знівелювати цей конфлікт інтересів можуть: налагодження партнерських стосунків між бізнесом і освітніми закладами, виважена державна політика в сфері збалансування ринків праці та освіти, заснована на системі стратегічного планування та прогнозування; надання широкої автономії вузам із відповідною системою контролю тощо.

Ключові слова: ринок праці; ВНЗ; напрями професійної підготовки; кваліфікаційні вимоги; пропозиція та працевлаштування робочої сили; безробіття; рівень зайнятості випускників; перспективні професії.

Е. А. Зеленская, к. э. н, доцент,
Ю. В. Краснянская, студент**ПРОБЛЕМЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ РЫНКОВ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ И ТРУДА УКРАИНЫ**

Аннотация. несоответствие параметров развития рынка образовательных услуг потребностям и запросам рынка труда создает ряд проблем для всех субъектов взаимодействия: для работника - невозможность устроиться на желаемую работу, для работодателя - найти работника определенного образования и квалификации, для высшего учебного заведения - осуществить набор студентов, для государства - сохранить или улучшить свои позиции в рейтинге конкурентоспособности.

По мнению авторов, нивелировать этот конфликт интересов могут: налаживание партнерских отношений между бизнесом и образовательными учреждениями, взвешенная государственная политика в сфере сбалансирования рынков труда и образования, основанная на системе стратегического планирования и прогнозирования; предоставление широкой автономии вузам с соответствующей системой контроля и тому подобное.

Ключевые слова: рынок труда; вузы; направления профессиональной подготовки; квалификационные требования; предложение и трудоустройство рабочей силы; безработица; уровень занятости выпускников; перспективные профессии.

О. О. Zelenska, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor,
Y. V. Krasnianska, Student**PROBLEMS OF INTERACTION OF THE MARKET OF EDUCATIONAL
SERVICES AND LABOR MARKET OF UKRAINE**

Abstract. The discrepancy between the parameters of the development of the market of educational services to the needs and demands of the labor market creates a number of problems for all subjects of interaction: for the employee - the inability to get a job, for the employer - to find an em-

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

ployee of a certain education and qualification, for a higher education institution - to recruit students, to maintain or improve their positions in the ranking of competitiveness.

In the authors' opinion, this conflict of interests can be neutralized: the establishment of partnership between business and educational institutions, a balanced state policy in the sphere of balancing labor and education markets, based on the system of strategic planning and forecasting; granting wide autonomy to universities with an appropriate system of control and the like.

Keywords: labor market; universities; vocational training directions; qualification requirements; labor supply and employment; unemployment; employment level of graduates; promising occupations.

Постановка проблеми. Процеси, які відбуваються в сучасному світовому освітньому просторі, а також реальні запити українського ринку праці, зумовлюють необхідність перегляду концептуальних основ функціонування вітчизняної системи вищої освіти. Нинішня система підготовки фахівців в Україні ні за якістю, ні за напрямками не відповідає потребам роботодавців. Як і 25 років тому, вища освіта орієнтована, переважно, на засвоєння студентами теоретичних знань, натомість формуванню практичних навичок приділяється недостатня увага. Йдеться не лише про суто фахові навички, а й не менш важливі – комунікативні, презентаційні, організаційні, навички роботи в команді тощо.

Неадекватне потребам сучасного ринку праці державне замовлення на підготовку спеціалістів вищими навчальними закладами шкодить усім. Молодь після закінчення вітчизняних університетів не може знайти бажану роботу, ринок праці залишається без працівників потрібної кваліфікації, українські університети відчувають проблеми з набором студентів у межах ліцензованих обсягів навчання, а держава втрачає свої позиції у рейтингу конкурентоздатності. У згаданому рейтингу за рівнем підготовки кадрів Україна наразі перебуває на 74 місці. [1]. При цьому частка ВВП держави, що спрямовується на розвиток вищої освіти є однією з найвищих у світі – близько 1,1 – 1,4% [2].

Тому, на нашу думку, в рамках проведення освітньої реформи в Україні необхідно, насамперед, тримати в полі зору нагальну необхідність перетворення вищої освіти в ефективного виконавця замовлення держави та бізнесу на підготовку якісних кадрів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців, чії праці були присвячені висвітленню окреслених вище проблем, слід назвати наступних вітчизняних: Баришнікова О. Є. [3], Балановська Т. І., Гогуля О. П., Драгнєва Н. І. [4], Танасієнко Н. П. [5], Шимченко Л.А. [6], Онікієнко В. В. [7], Сідоров В. І. [8], Слободчук М. С [9] тощо та зарубіжних: Ритзен, Йозеф М. М.; Циммерман, Клаус Ф. [10]; Скарпетта Стефано [11] учених.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених вивченню особливостей функціонування освітньої системи в умовах новітніх змін на ринку праці, вказана вище проблема невідповідності підготовлених українськими вузами спеціалістів реальним запитам роботодавців, на жаль, залишається невирішеною. Тому аналіз сучасної ситуації на ринку праці та напрацювання низки практичних рекомендацій щодо вирішення вище визначеної проблеми залишається актуальним напрямом економічної науки.

Мета статті. Метою статті є діагностування відповідності функціонування вітчизняної системи вищої освіти запитам бізнесу та держави з метою визначення низки заходів, практичне втілення яких дозволило б прискорити розв'язання цієї актуальної для України проблеми.

Виклад основного матеріалу. При виборі майбутньої професії та місця роботи українська молодь переважно орієнтується на рівень заробітної плати в тій чи іншій сфері. За офіційними даними Державної служби статистики України, протягом досліджуваних років сферами з найнижчим рівнем оплати праці залишалися охорона здоров'я, сільське господарство, діяльність у сфері допоміжного та адміністративного обслуговування, освіта; з найвищим – фінансова та страхова діяльність, інформація та телекомунікації, наукова та технічна діяльність [12].

Підтвердженням пріоритетності грошового фактора для працездатного населення України є дані дослідження компанії Nielsen, відповідно до яких найбільше респондентів-українців мріють працювати в сфері інформаційних технологій, фінансів, а також виробництва, торгівлі, туризму,

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

що вважаються найприбутковішими для працівників з точки зору пристойної заробітної плати [13]. Тоді як населення держав – членів ЄС часто віддає перевагу адмініструванню, сфері освіти, мистецтву, комунікаціям, соціальній сфері, роботі в уряді та адміністраціях, які здатні задовольнити аспекти гармонійного, всебічного розвитку працівника як особистості [4].

Така закономірність спричиняє масовий вступ абітурієнтів України на «вигідні» спеціальності, зокрема фінансового характеру. За індикаторний показник в якості пропозиції робочої сили випускників різних освітніх рівнів доцільно обрати кількість «бакалаврів», більшість яких не продовжують навчання, на відміну від учнів, студентів коледжів, технікумів, училищ, а кількість випускників магістратури та її еквівалентів практично наближається до числа бакалаврів, що здобуватимуть вищий освітній рівень.

В університетах, академіях та інститутах напрямок підготовки «Економіка та підприємництво» за даними на початок 2016/2017 навчального року налічує 90184 студенти, освітній рівень «бакалавр» отримали 45094 особи, тоді як потреба роботодавців у працівниках сфери «Фінансова діяльність та страхування» станом на кінець червня 2016 року склала 400 осіб [5].

Навіть якщо врахувати попит на таких фахівців в інших галузях, більшість випускників даних спеціальностей залишається без профільної роботи. Роботодавці сфери «Інформація та телекомунікації» пропонували на даний період 400 вакантних місць, «Мистецтва, спорту, розваг та відпочинку» - стільки ж. Кількість випускників таких напрямків (рис.1) свідчить про високу ймовірність їх потрапляння в категорію «безробітні».

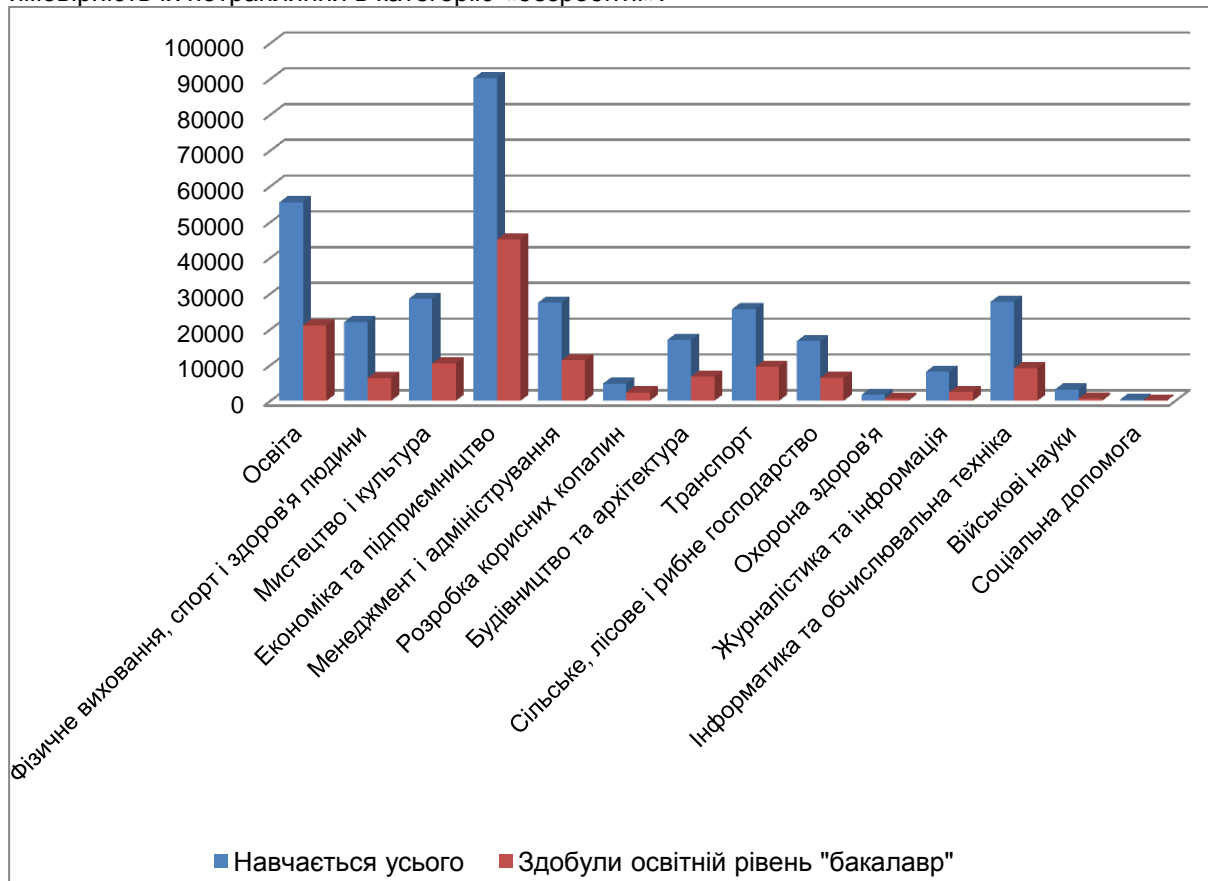

Рис. 1. Кількість осіб, які отримали освітній рівень «бакалавр» та усього студентів – «бакалаврів» станом на початок 2016-2017 навчального року за окремими напрямками чи спеціальностями, осіб

Джерело: складено автором на основі [6]

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Великою є і кількість осіб – майбутніх працівників сфери освіти, що за думкою експертів, пов'язано з достатньою кількістю бюджетних місць та легкістю вступу, що притаманне і для «мистецьких напрямків». На звітну дату 2000 вчителів-випускників з освітнім рівнем «бакалавр» з 21120 осіб мали можливість влаштуватися на роботу за спеціальністю. В кумулятивному розрахунку кількість вакантних місць за таким напрямком достатня для працевлаштування всіх бажаючих. Аналогічною часто є причина вибору спеціальності, пов'язана з менеджментом. Така пропозиція робочої сили створює дисбаланс на ринку праці щодо даних професійних груп.

Більше шансів працевлаштуватися за спеціальністю мають бакалаври «Розробки корисних копалин» (500 вакантних місць на 2355 випускників), «Будівництва та архітектури» (2100 вакантних місць на 6724 випускників), «Транспорту» (3900 вакантних місць на 9531 випускників), «Сільського, лісового і рибного господарства» (3300 вакантних місць на 6424 випускників).

Нестача кваліфікованих кадрів простежується у сфері «Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги» (3000 вакантних місць на 773 випускники) й військовій галузі (на досліджувану дату випущено 668 бакалаврів). Часто на вакантні місця в такому випадку працевлаштовуються фахівці суміжних напрямків.

Проте це не вирішує нагальну для України проблему випуску з ВНЗ фактично безробітних в майбутньому осіб. Лише за розглянутими напрямками та спеціальностями на початок 2016/2017 навчального року освітній рівень «бакалавр» отримали 132447 студентів, усього випущено 235914 бакалаврів, випущено з університетів, академій та інститутів - 318639 осіб (за всіма освітніми рівнями) [12], тоді як сумарна потреба у працівниках становила 40800 осіб. Тобто лише 12,8% матимуть можливість працевлаштування, не говорячи про випускників коледжів, технікумів, училищ, загальноосвітніх закладів.

За офіційними даними, у 2016 році частка випускників різних освітньо-кваліфікаційних рівнів, які отримали направлення на роботу знизилася на 4,3 процентних пункти, порівняно з 2015 роком, і склала 17,6% [6]. Якщо врахувати кумулятивне значення вакантних місць в Україні [7], то термін працевлаштування випускників університетів, академій та інститутів складе більше, ніж півроку, за умови нехтування іншими безробітними. На практиці ж перевага, звісно, надається працівникам з досвідом роботи. На жаль, рівень зайнятості нещодавніх випускників в Україні не досліджується, проте враховуючи частку випускників ЗОШ та ВНЗ у структурі безробітних за підсумками 2016 року (15,6%), розрахуємо кількість таких безробітних – 261,69 тис. осіб. Тобто рівень зайнятості нещодавніх випускників в Україні значно нижчий, ніж у державах-членах ЄС (від 49,2% в Греції до 96,6% у Мальті) (Рис.2).

Проведені дослідження показують, що нагальною проблемою для української молоді є вибір майбутньої професії з врахуванням особливостей ринку праці. Думки експертів щодо «найпотрібніших» професійних груп для нашої держави суттєво відрізняються в залежності від особистих суб'єктивних пріоритетів: матеріальної винагороди, кар'єрного зростання, гарантованості працевлаштування, гнучкості графіка тощо. Наприклад, якщо на першому плані заробітна плата, то рекомендують навчатися на працівників ІТ-сфери, операцій з нерухомістю, фінансистів, страховиків, пластичних хірургів. Проте ймовірність влаштуватися на таку роботу дуже низька. Якщо ж, навпаки, головним аспектом є майбутнє працевлаштування за спеціальністю, то слід обрати робітничі професії: токар, фрезерувальник, тістобор, бджоляр, монтер колії, помічник машиніста, слюсар з ремонту дорожньо-будівельних машин та тракторів, верстатник тощо.

Комплексне врахування більшості даних аспектів можливе лише при дослідженні довгострокових загальних тенденцій розвитку національної економіки. Нині, в період активізації інтеграційних процесів України до ЄС, влада спрямовує зусилля на розвиток визначеного згідно з Законом України «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні» від 05.12.2012 року [9] переліку стратегічних для нашої держави напрямків до 2021 року. Логічним є припущення про перспективну потребу фахівців в даних сферах (Рис. 3), праця яких очікувано буде високооплачуваною, а попит на робочу силу – досить значним.

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

тизації та приладобудуванні» (3%), «Електроніці» (3%), «Хімічній та біоінженерії» (1%), «Охорони здоров'я» (1%).

Рис. 3. Прогнозування затребуваних в майбутньому професій в Україні на основі стратегічних напрямків розвитку національної економіки
 Джерело: складено автором

Рис. 4. Структура прийому студентів на початковий цикл навчання у 2016 році за джерелами фінансування на освітній ступінь «бакалавр» за галузями знань, %
 Джерело: складено автором на основі [6]

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Проте аналіз балансу попиту на робочу силу за видами економічної діяльності та новоствореної пропозиції у вигляді випускників – «бакалаврів» не дає комплексного уявлення про ситуацію з безробіттям на ринку праці України. За підсумками 2016 року безробітне населення працездатного віку становило 1677,5 тис. осіб, що свідчить про деяку стабілізацію на ринку праці після загострення економічної кризи 2014 року (Рис. 5).

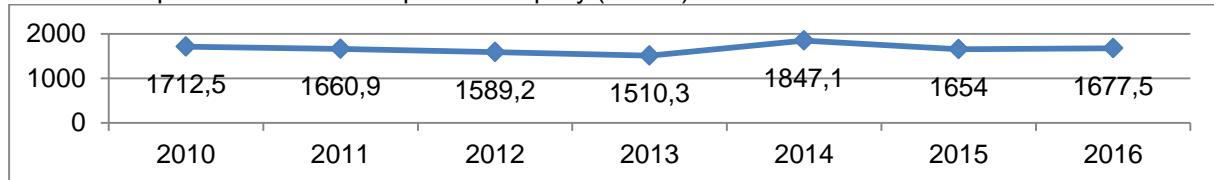

Рис. 5. Динаміка безробітного населення працездатного віку протягом 2010-2016 років, осіб
Джерело: складено автором на основі [10]

За методологією МОП, рівень безробіття в Україні на 3,2 процентних пункти (п.п.) перевищує середнє світове значення і на 0,3 п.п. – середнє значення серед держав-членів ЄС (28) (Рис.6).

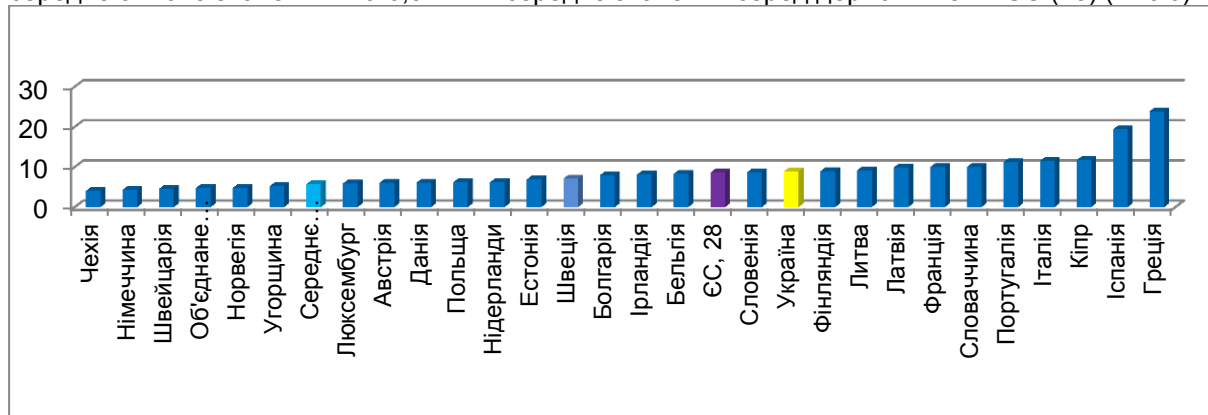

Рис.6. Порівняння рівня безробіття в Україні та в державах-членах ЄС
Джерело: складено автором на основі [11]

Доцільно акцентувати увагу, що найбільша негативна амплітуда між кількістю зареєстрованих та працевлаштованих безробітних притаманна «бажанам» для українців галузям (Рис.7): фінансам та страхуванню, інформації та телекомунікаціям, професійній та науково-технічній діяльності. Останні дві сфери демонструють такі результати через зростання вимог до фахівців в зв'язку з технологічним розвитком, а не відсутністю попиту на них. Нині немає потреби і в державних управлінцях та працівниках сфери соціального страхування, адміністративного обслуговування.

Натомість вакантні місця пропонують сфери охорони здоров'я та соціальної допомоги, тимчасового розміщування та організації харчування, транспорту, будівництва, переробної та добувної промисловості, сільського, лісового та рибного господарства.

За підсумками 2016 року 8% середньооблікової кількості працівників знаходилися в умовах вимушеної неповної зайнятості: 2,1% перебували у відпустках без збереження заробітної плати, 5,9% - переведені з економічних причин на неповний робочий день [12]. Крім того, значною проблемою була заборгованість з виплати заробітної плати, яка становила 11570 грн. в середньому на одного працівника.

Незадовільний рівень оплати праці, відсутність нематеріального стимулювання робітників, невдалі пошуки роботи, заборгованість з виплати грошової винагороди змушують економічно активне населення України працювати нелегально або ж шукати кращих умов життя за кордоном.

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

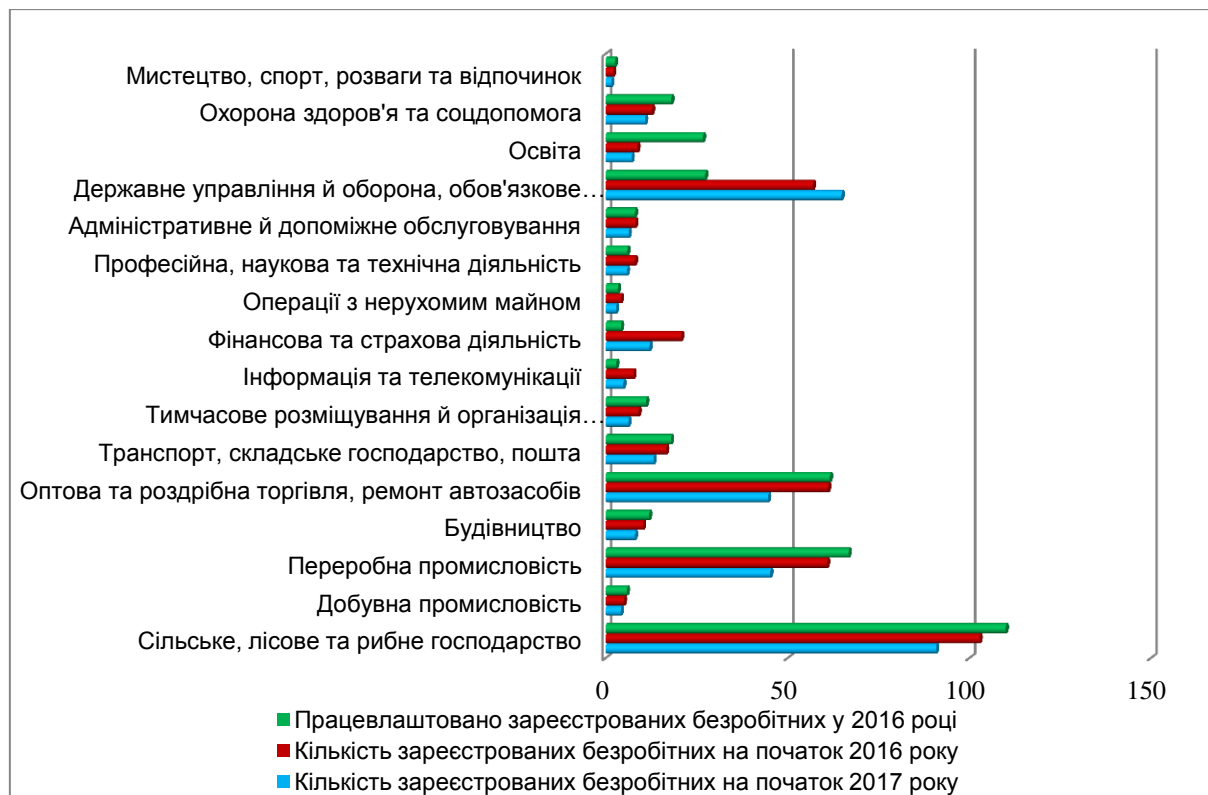

Рис. 7. Пропозиція та працевлаштування робочої сили в Україні за видами економічної діяльності

Джерело: складено автором на основі [11]

Висновки. Проведений аналіз показав наявність низки проблем українського ринку праці, пов'язаних із функціонуванням вітчизняної системи вищої освіти, зокрема:

- держава стимулює вступ абітурієнтів на «непотрібні» їй, з точки зору попиту сучасного ринку праці, спеціальності, тоді як для розвитку стратегічно важливих інноваційних напрямів розбудови економіки просто немає фахівців;
- вузи, обтяжені надмірною бюрократизацією та високим ступенем залежності від центру у прийнятті рішень, готують фахівців відповідно до наявного державного замовлення, при цьому дещо диверсифікуючи свою діяльність підготовкою затребуваних ринком праці фахівців коштом фізичних осіб;
- внаслідок необґрунтованої державної політики та відповідної їй діяльності українських вузів, на ринку праці виникає дисбаланс щодо різних професійних груп;
- вищі навчальні заклади випускають фактично безробітних у майбутньому осіб;
- в Україні зареєстровано вищий від нормального для ринкової економіки рівень безробіття – 5-7%;
- рівень зайнятості нещодавніх випускників в Україні значно нижчий, ніж у державах-членах ЄС;
- найбільша негативна амплітуда між кількістю зареєстрованих та працевлаштованих безробітних притаманна «бажанам» для українців галузям: фінансам та страхуванню, інформації та телекомунікаціям, професійній та науково-технічній діяльності;
- широкого розмаху набула зовнішня трудова міграція, зокрема «відтік мізків», масштаби якої у зв'язку з подіями на сході України та економічною кризою лише зростають тощо.

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Ігнорування даних проблем стане перешкодою інтеграції України до ЄС. Для їх вирішення, з нашої точки зору, доцільним є проведення ряду заходів:

- налагодження партнерських відносин бізнесових структур із закладами вищої освіти: така співпраця даватиме вітчизняним вузам найактуальнішу інформацію про нагальні потреби ринку праці;

- розроблення нових та удосконалення існуючих планів розвитку національної економіки в контексті створення нових робочих місць [13]; підтримка державою приватних ініціатив, що сприятимуть реалізації таких програм;

- проведення обґрунтованої державної політики щодо стимулювання вступу абітурієнтів: обмеження бюджетних місць для спеціальностей, випускники яких ймовірно не знайдуть профільної роботи, підвищення плати для фізичних осіб за навчання на таких напрямках; розширення масштабів підготовки спеціалістів інноваційних стратегічних професій;

- надання фінансової (з широкими повноваженнями) автономії вузам із одночасним упровадженням жорсткого контролю за використанням бюджетних коштів;

- стимулювання подвійного навчання;

- популяризація «професій майбутнього»;

- вдосконалення іноземних мовних навичок;

- формування дієвого механізму професійної орієнтації;

- активізація програм перепідготовки безробітних, зокрема безкоштовних;

- упровадження системи стратегічного і тактичного планування та прогнозування потреб ринку праці;

- реалізація заходів, спрямованих на стримування темпів зовнішньої трудової міграції, зокрема «відтоку мізків» тощо.

Насамкінець відзначимо, що якість зв'язку між ринками освітніх послуг і праці визначатиметься швидкістю адекватного реагування освітньої системи на зміни попиту на професії і кваліфікації, що складається на ринку праці.

Література

1. Статистичний збірник «Україна в цифрах - 2016» / Статистична інформація. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm.

2. Заробітна плата. Демографічна та соціальна статистика. Ринок праці. Оплата праці та соціально-трудова відносина / Статистична інформація. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3. Nielsen Global Generation Lifestyle Report, 2015 / Nielsen [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nielsen.com/eu/en.html>.

4. Краснянська, Ю.В. Вплив нематеріального стимулювання на ефективність праці/ Ю.В. Краснянська // Юність науки – 2017: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (26-27 квітня 2017р., м. Чернігів): Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т. - 2017. – С. 239-241.

5. Потреба роботодавців у працівниках за видами економічної діяльності у 2016 році. Ринок праці. Основні показники ринку праці / Статистична інформація. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

6. Статистичний бюлетень «Основні показники діяльності ВНЗ України». Освіта / Публікації. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

7. Попит та пропозиція робочої сили у 2016 році. Ринок праці. Основні показники ринку праці / Статистична інформація. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

8. Employment rates of recent graduates / Eurostat [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00053&plugin=1>.

9. Закон України «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>.

10. Демографічна та соціальна статистика. Ринок праці. Зайнятість та безробіття. Основні показники ринку праці / Статистична інформація. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

11. Unemployment rate / ILO [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ilo.org/ilostat/faces/oracle/webcenter/portalapp/pagehierarchy/Page3.jspx?MBI_ID=2&_adf.ctrl-state=26kciptdk_33&_afLoop=865159883879383&_afWindowMode=0&_afWindowId=26kciptdk_30#%40%40%3F_afWindowId%3D26kciptdk_30%26_afLoop%3D865159883879383%26MBI_ID%3D2%26_afWindowMode%3D0%26_afWindowId%3D1bi5ce49n8_4.

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

12. Доповідь «Ринок праці 2016». Ринок праці / Публікації. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

13. Бутко, М.П. Проблеми регулювання регіональних ринків праці в Україні / М.П. Бутко, О.О. Зеленська // Зайнятість та ринок праці. – К. : РВПС України НАН України, 2008. – С. 15-21.

References

1. Statystychnyy zbirnyk «Ukrayina v tsyfrakh - 2016». [The Statistical Digest "Ukraine in Figures - 2016"]. (n.d.). Retrieved from https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm [in Ukrainian].

2. Zarobitna plata. Demografichna ta sotsialna statystyka. Rynok pratsi. Oplata pratsi ta sotsialno-trudovi vidnosyny [Wages. Demographic and social statistics. Labor market. Payment of labor and social-labor relations]. (n.d.). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

3. Nielsen Global Generation Lifestyle Report. (2015). Retrieved from <http://www.nielsen.com/eu/en.html> [in English].

4. Krasnyanska, Yu.V. (2017). Vplyv nematerialnoho stymulyuvannya na efektyvnist pratsi [Impact of non-material incentives on labor efficiency]. *Proceedings from: Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia studentiv «Yunist nauky – 2017: sotsialno-ekonomichni ta humanitarni aspekty rozvytku suspilstva, aspirantiv i molodykh vchenykh» - The International Scientific and Practical Conference «Youth of Science - 2017: Socio-economic and humanitarian aspects of society development»*. (pp. 239-241). Chernihiv: ChNTU [in Ukrainian].

5. Potreba robotodavtsiv u pratsivnykakh za vydamy ekonomichnoyi diyalnosti u 2016 rotsi. Rynok pratsi. Osnovni pokaznyky rynku pratsi [The need for employers in workers by type of economic activity in 2016. Labor market. Key Indicators of the Labor Market]. (n.d.). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

6. Statystychnyy byuletyn «Osnovni pokaznyky diyalnosti VNZ Ukrainy». [Statistical bulletin "Main indicators of higher education of Ukraine"]. (n.d.). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

7. Popyt ta propozyziya robochoyi syly u 2016 rotsi. Rynok pratsi. Osnovni pokaznyky rynku pratsi [Demand and labor supply in 2016. Labor market. The main indicators of the labor market]. (n.d.). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

8. Employment rates of recent graduates. Eurostat. Retrieved from <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00053&plugin=1> [in English].

9. Zakon Ukrainy «Pro prioritetni napryamky innovatsiynoyi diyalnosti v Ukraini» [The Law of Ukraine "On Priority Areas of Innovation Activity in Ukraine"]. (n.d.). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3715-17> [in Ukrainian].

10. Demografichna ta sotsialna statystyka. Rynok pratsi. Zaynyatist ta bezrobittya. Osnovni pokaznyky rynku pratsi [Demographic and social statistics. Labor market. Employment and unemployment. Key Indicators of the Labor Market]. (n.d.). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

11. Unemployment rate. ILO. Retrieved from http://www.ilo.org/ilostat/faces/oracle/webcenter/portalapp/pagehierarchy/Page3.jspx?MBI_ID=2&_adf.ctrl-state=26kciptdk_33&_afLoop=865159883879383&_afWindowMode=0&_afWindowId=26kciptdk_30#%40%40%3F_afWindowId%3D26kciptdk_30%26_afLoop%3D865159883879383%26MBI_ID%3D2%26_afWindowMode%3D0%26_afWindowId%3D1bi5ce49n8_4 [in English].

12. Dopovid «Rynok pratsi 2016». [Report "Labor Market 2016"]. (n.d.). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

13. Butko, M. P., & Zelenska, O. O. (2008). Problemy rehulyuvannya rehionalnykh rynkiv pratsi v Ukraini [Problems of regulation of regional labor markets in Ukraine]. *Zaynyatist ta rynek pratsi - Employment and labor market*, 15-21. [in Ukrainian].

Надійшла 5.09.2017